

Забезпечення ефективності виробничої діяльності підприємства: теоретичний аспект

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті досліджено сутність і зміст понять ефективності та ефективності виробничої діяльності. Досліджено питання співвідношення ефективності та ефекту, ефективності та результативності. Виокремлено критерії досягнення ефективності виробничої діяльності.

Ключові слова: ефект, ефективність, ефективність виробничої діяльності, результативність.

Abstract

The essence and content of concepts of efficiency and effectiveness of production activity are investigated in the article. The question of the ratio of efficiency and effect, effectiveness and efficiency are investigated. The criteria for achieving the efficiency of production activity are highlighted.

Keywords: effect, efficiency, efficiency of production activity, efficiency.

Вступ

Виробнича діяльність є важливою складовою діяльності будь-якого виробничого підприємства, що при ефективному поєднанні з фінансовою та маркетинговою складовими забезпечує досягнення цілей господарюючого суб'єкта.

Досвід розвинутих країн світу вказує на важливість ефективного управління виробничою діяльністю підприємства, що визначає конкурентоспроможність підприємства на ринку та можливості його зростання в майбутньому, визначає ефективність господарювання в цілому. Така значимість обумовлює посилену увагу дослідників до вивчення поняття ефективності діяльності, виробничої зокрема, та управління нею.

Питання економічної ефективності, виробничої зокрема, відповідного управління ними досліджуються в роботах відомих вітчизняних і зарубіжних вчених. Вагомий науковий здобуток в даному напрямку досліджень мають Дж. Долан, К. Макконнелл, У. Петті, Дж. Сакс, П. Самуельсон, А. Сміт, В. Андрійчук, О. Біттер, О. Варченко, А. Даниленко, С. Кваша, М. Кісіль, Б. Пасхавер, П. Саблук, О. Шпикуляк, О. Шпичак та ін. Перші підходи до розуміння сутності та змісту поняття ефективності були викладені в роботах В. Петті, Ф. Кене та Д. Рікардо.

Водночас попри посилену увагу науковців до даного напрямку досліджень, і досі залишаються дискусійними питання щодо ідентифікації досягнутих результатів та відповідних критеріїв забезпечення ефективності виробничої діяльності підприємства.

Метою даної статті є обґрунтування теоретичних засад забезпечення ефективності виробничої діяльності підприємства за сучасних умов господарювання.

Результати дослідження

Варто зауважити, що виробнича діяльність є сукупністю цілеспрямованих процесів, які здійснюються людьми з використанням засобів праці та за протікання відповідних природних процесів, в результаті чого предмети праці перетворюються в готову продукцію, набуваючи нової форми, стану та нових властивостей.

Пріоритетним завданням будь-якого підприємства є забезпечення ефективності його функціонування, що втілюється в досягнутих результатах і вимагає відповідного оцінювання. Відповідно доцільним є вивчення сутності та змісту ефективності у взаємозв'язку з питанням забезпечення результативності діяльності підприємства.

Узагальнено результат – це кінцевий наслідок певної послідовності дій, що завершує собою будь-який процес. Очікувані результати містять збитки або вигоду, перевагу, цінність або перемогу. Результат є етапом діяльності, коли зафіксовано перехід якості в кількість і кількості в якість.

Діяльність буде безрезультатною, якщо в підсумку не досягаються визначені цілі та мета діяльності підприємства, які відображають бажаний результат.

Ефективність виробничої діяльності є досить важливою якісною характеристикою господарювання підприємства, що в загальному відображає ступінь використання виробничого потенціалу підприємства.

Будь-яке підприємство прагне підвищити ефективність своєї діяльності. Водночас виникає проблема ідентифікації та розуміння того, чим визначатиметься ця ефективність. Відповідно досить важливим завданням є вирішення питання розуміння поняття ефективності виробничої діяльності, що дозволяє досягти успіху в підсумку.

У загальному розумінні ефективність характеризує різні розвинені системи, процеси та явища. Ефективність є індикатором і стимулом розвитку господарюючих суб'єктів.

З ефективністю досить тісно пов'язано поняття ефекту, що узагальнено характеризує результат цілеспрямованих дій [1]. Вважаємо, що ефект є важливим показником, однак він не відображає, ціною яких ресурсів отриманий.

Варто зазначити, що один і той же ефект можна отримати за різного рівня використання ресурсів. Водночас однакові ресурси можуть забезпечити різний ефект.

Проведений аналіз літературних джерел підтвердив різноплановість підходів до тлумачення поняття ефективності теоретиками та практиками. На думку багатьох науковців, вона є формою відображення мети виробничої діяльності підприємства, означає результативність, міру корисності.

На нашу думку, ефективність є завжди певним співвідношенням (або результату з цілями, або результату з витратами на його отримання). Відповідно – це величина відносна, що визначається за певний проміжок часу.

Вважаємо, що ефективність – досягнення найвищих результатів з найменшими витратами живої та уречевленої праці, що є формою вияву закону економії часу. Варто зауважити, що ефективність як поняття має управлінський характер і відображає передусім ступінь досягнення визначених цілей.

Узагальнено ефективність виробничої діяльності характеризує розподіл і переробку ресурсів з метою виробництва продукції, що визначається співвідношенням результатів на виході та ресурсів на вході або ж обсягами випуску продукції, її номенклатури.

На сьогодні досить дискусійним в економічній теорії та практиці залишається питання зіставлення понять «ефективність» і «результативність».

Результативність відповідно до стандартів ISO 9000:2005 характеризує ступінь досягнення планів та отримання відповідних результатів. Ефективність же відповідно до стандарту ISO 9000:2005 характеризує зв'язок між досягнутим результатом і використаними ресурсами [2].

У випадку, якщо необхідно оцінити ступінь досягнення результату, ефективність приймає форму «результативності», якщо мова йде про мінімізацію використовуваних ресурсів, доцільно говорити про «економічність».

Досить поширеним є розуміння критерію ефективності як максимізації обсягів виробництва та реалізації продукції, а також і доходу при мінімізації відповідних витрат.

Конкретизуючи такий підхід, можна стверджувати, що всі напрямки удосконалення організації виробничої діяльності у кінцевому підсумку мають загальну мету – збільшення доходу.

На думку Г. І. Дідур, лише цей критерій є недостатнім, оскільки не відповідає природі ринкових відносин. У сучасних умовах господарювання вироблена продукція має бути реалізована, тому обов'язково слід урахувувати і ринковий попит [3].

Отже, вважаємо, що ефективність виробництва можна тлумачити, як максимальний вихід якісної продукції при найменших витратах засобів і праці, що передбачає задоволення потреб споживачів.

Цей критерій соціально-економічної ефективності визначається порівнянням досягнутого результату та ефекту з витратами й використаними ресурсами. Цей підхід є актуальним сьогодні, коли функціонування ринку здійснюється за взаємодії чотирьох елементів ринкового механізму: попиту, пропозиції, конкуренції та цін [3].

Правильно обрана стратегія виробництва і належні обсяги випуску продукції забезпечують бажаний обсяг реалізації і відповідні прибутки. Тому ефективність виробничої діяльності підприємства визначається загальною економічною ситуацією, галузевими пропорціями і платоспроможним попитом населення.

Висновки

Поняття ефективності виробничої діяльності є досить складним і в світовій економічній теорії не існує єдиного підходу до його визначення. Досліджуване поняття прямо пов'язане з виробничими факторами та економікою. З розвитком суспільного виробництва та науково-технічного прогресу під впливом різних економічних теорій відбувався і розвиток підходів до розуміння сутності та змісту економічної ефективності.

Результати дослідження дозволили тлумачити ефективність як досягнення найвищих результатів з найменшими витратами живої та уречевленої праці. Ефективність виробничої діяльності – як максимальний вихід якісної продукції при найменших витратах засобів і праці, що передбачає задоволення потреб споживачів.

Підсумовуючи, варто зазначити, що ефективність виробничої діяльності характеризується максимально оптимальним використанням всіх ресурсів підприємства. Чим вищим є отриманий результат при однакових витратах, чим швидшим темпами цей результат зростає в розрахунку на одиницю витрат суспільно необхідної праці, або чим меншими є витрати на одиницю корисного ефекту, тим вищою буде ефективність виробничої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М. : Экономика, 1989. – 368 с.
2. Фомин П. А. Особенности оценки производственного и финансового потенциала промышленного предприятия / П. А. Фомин, М. К. Старовойтов // Среднее профессиональное образование – 2008. – № 11.
3. Дідур Г. І. Ефективність сільськогосподарського реалізації та її визначення в ринкових умовах / Дідур Г. І. // Аграрний вісник Причорномор'я: зб. Наук. Праць Одеського державного аграрного університету. – 2007. – Вип. 37. – С. 91–94.

Причепя Ірина Валеріївна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: rgyuchepa.iryna@gmail.com.

Фомич Наталія Іллівна – студентка групи МПОУ-18мі, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Ryuchepa Iryna V. – Ph.D. (Econ.), Associate Professor, Associate Professor of Business Economics and Production Management, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia.

Fomich Natalia I. – student, faculty of management Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia.